

Јован Дамјановић
1729.

Опис светог града Јерусалима

Предговор о светом граду Јерусалиму

Свим побожним читаоцима да се радују

Ова књижица, о читаоче, не говори о царским делима, нити о доброј царској владавини, нити о красотама царских палата, него о лепоти дома небеског Сведржитеља и Бога, Цара свих, то јест, о земаљском Јерусалиму. Њега Вишњи Бог изабра себи за дом, где се у оближњем крају телесно родио, крстио и показао многа чудеса за спасење људског рода. А у њему истрпе и вољно страдање да би нас избавио из вечног страдања. Тамо и распет би и умре, и сахрањен би као човек, и ускрсну по написаном, разрушивши самртне силе и адове узе, и превевши праоце у небески Јерусалим, свима верним даде пример да ишту небеско. У њега ће опет доћи судити живим и мртвим и дати сваком према делима његовим, где ћемо и сви ми стати пред њега на Страшном суду примајући свако по делу, било добром, било злом.

Примивши, дакле, о православни читаоче, ову кратку повест о светим и богопроходним местима и прилежно прочитавши, разнежи се над срдачним и предивним делима, која Бог учини ради тебе у светом граду Јерусалиму и у околним местима, и како доликује поклони се месту где стајаху ноге Господа нашег Исуса Христа, као и другим светим местима на којима се одигра опште спасење. Одлазећи било телесно, било шаљући према могућности испред себе милостињу своју за заштиту и очување ондашњих светих и поклоничких места, како би се ради своје љубави према земаљском Јерусалиму јавио достојан станишта жељеног [вишњег] Јерусалима и у њему најдражег наслађивања – гледања лица Божијег, што ти и желим, остајући притом твојој љубави желатељ земаљских и небеских блага.

Повест о светом граду Јерусалиму и о околним светим местима

Свети јерусалимски град сазда 2020. године од створења света цар Мелхиседек, свештеник Бога небеског. И од њега га узеше Јевусеји и држаше га 824 године.

Потом цар и пророк Давид, победивши их, узе га и назва га Давидов град и одреди га за митрополију и престо царства свог. И после 475 година због безакоња јудејског народа допуштењем Божијим пороби га персијски цар Навуходоносор. После персијски цар Кир Божијом заповешћу допусти Јеврејима да се врате и саздају Соломонов храм са зидинама града. Овај град обновише још више војводе Макавеји. А после, за невину смрт Господа нашег Исуса Христа, желећи Бог да се освети, допусти римским царевима Веспасијану и Титу, који 38 година по вазнесењу Христовом дођоше и коначно поробише град и из основа га разорише. А потом цар Андријан због самољубивости јеврејске разори преостало и посу сољу, јер тако се и Реч Господња испуни, која рече: „Неће овде остати ни камен на камену који се неће разорити.“ Затим исти цар Андријан, опоменувши се благодарија и красоте тога града, обнови га предивно зидинама, стубовима и палатама. И тако, по наследству дође владавином и цар Константин, први православни грчки цар, који га украси великим усрђем и прекрасним храмовима и славним палатама и другим различитим даровима. Али, 636 година по Христовом оваплоћењу, при царевима Фоки и Ираклију, поробише га Сарацени и проведе под влашћу калифата 436 година. Затим, 1099 година по Христу, ослободи га најхрабрији дука лоренски Гофред Болгион, потпомогнут другом хришћанском господом. Затим, када прође 88 година, 1187. године по Христу, дошавши са великом војском, заузе га египатски султан Саладин. И потом, 1517. године по Христу, дошавши султан Селим, турски самодржац, са мноштвом војника овлада Јерусалимом и целим Египатским царством. И отада седи тамо паша. Како је горе набројано, од Мелхиседека, који сазда Јерусалим, па до данас је 3684 године.

Слово о светом граду Јерусалиму и о другим светим местима која су унутар и око светог града и у јорданским пустињама са 360 цркава и манастира, колико их беше у прво време

Чујте, православни хришћани, мали и велики, ово писаније говори камо хођаше Господ наш Исус Христос и пречиста његова мати Владичица Богородица и сви свети апостоли и богоглагољиви пророци. И овим светим местима корен и глава је свети град Јерусалим. И сам Господ наш Исус Христос назива га у светом Јеванђељу Градом великог цара. Не само да се овај град зове светим, него и околна земља са својим селима. А назива се и Обећаном земљом из које тече мед и млеко. И виши је од свих других градова, јер је саздан усред Јудејске земље, и не само посред Јудејске, него и усред целог света, као што јасно сведочи пророк Давид у 73. псалму. А Бог, цар наш, још пре векова сачини спасење посред земље. И као

што је сунце најсветлије од свих звезда, тако је и овај преславни град благословом и чудесима најсветлији од свих градова.

А овај велики град Јерусалим, како се посведочи напред, сазда 2020. године од створења света цар Мелхиседек и свештеник Бога вишњег. И царева у њему у време великог Авраама, као што казује божаствено писаније. Мелхиседек, цар салимски, принесе хлеб и вино, јер беше свештеник Бога вишњег и благослови Авраама. И по окончању подизања града Мелхиседек га назва Салим и цареваше у њему двадесет година.

Потом дођоше Јевусеји, синови Ханаанови, са великом војском и започеше борбу и узеше Јерусалим. И цареваху у њему 800 година. И умножише се и узвеличаше се у војсци многољудној и оружју. Потом дође првоначелник јудејски Исус Навин са великом војском и уби цара, али град не узмогоше узети нити освојити, него се вратише узалуд.

Потом дође велики пророк Давид да га освоји. Јевусејски народ уздаше се у велику војску и у оружје које имаху. Али цар и пророк Давид, уздајући се у Божију помоћ, потпуно их победи и узе град од њих. И ушавши у град, прогна из њега све слепе и хrome и губаве да не живе у светом граду Јерусалиму, као што пише у петој глави Друге књиге о царевима: „Губави и слепи неће ући у дом Господњи.“ Тада настаде јавно знамење када се из рода Давидовог роди Бог и човек, Господ наш Исус Христос. Јер као што овај стари Давид дође у свети град Јерусалим и прогна слепе и хrome, тако ће и нови Давид, Христос, идући са војском и славом великом, доћи при светом и другом доласку у тај Свети град, у дом Давидов, да суди сваком роду људском: и незнабошцима слепим, људима који, не познајући божаствени закон и не повинујући се Божијој заповести, него јадно, као неразумна стока, живе кратко и сујетно. Цареваше у њему пророк Давид 33 године.

А по смрти Давидовој цареваше син његов Соломон. Четврте године његовог царевања започе у име Божије зидати унутар Јерусалима цркву веома славну и велелепну и прекрасну. И таблице Завета тамо чуваху. И тако се Мелхиседеков град Салим назва Јерусалим, јер Јеро беше црква Соломонова, а Салим град Мелхиседеков. А данашњи људи објединише Јеро и Салим, те испале Јерусалим. Као што би неко рекао „Био сам у Јерусалиму“, или „во Јерусалиме“, тако је и са многим местима и свако има особито име, као што сведочи Божије Писмо. Овај град утврди Соломон изнутра. После сазда велика здања и палате красне од камена и 58 високих кула око Јерусалима. У то време град Јерусалим беше веома красан и тврд, са шест миља у дужину и ширину. И у њему беше људи, осим жена и деце, 150000. И у такву славу и велелепност одену се и узвелича се из славе у славу.

Седамдесет година цареваше и толику светлост достиже да сијаше као други рај на земљи.

Али због неправде и грешности, царске гордости и високоумља властодржаца, и због многих грехова које починише, клањајући се идолским мрскостима, псујући велико име Божије и омаловажавајући слуге Божије пророке, чувеног Исаију дрвеном пилом престругаше, Јеремију у смрадну јаму вргоше, Језекиља убише, Михеја на поток избацише, великог Захарију у цркви код олтара заклаше, божаственог Илију прогнаше, а многе друге слуге Божије мачем посекоше. Зато, Божијом заповешћу, персијски цар Навуходоносор спали га из основа и зароби цара Озију и свештенике посрами и сав народ пороби и у Вавилон одведе. И тако овај преславни град остаде пуст 3352. године од постанка света током следећих 70 година.

Затим, у време цара Кира, праведни Зоровавел испроси дар од цара и тако, Божијом вољом, избави их. И вратише се сви Јевреји у Јерусалим. И тада почеше опет зидати цркву Соломонову, али град остаде без кула и врата. И вратише се Јевреји 3478. године од саздања света.

После тога кнез Немија, Јудејац, сазида око града куле и утврди веома сваким саздањем. И затим се вратише и умножише током 520 година.

А у то време и Господ наш Исус Христос, син Божији, дође ради нашег спасења и оваплоти се од приснодеве Марије. И роди се телом и многа чудеса учини за тридесет година. И неблагодарни Јудеји из мржње распеше га на Крсту. Својом вољом и смерношћу претрпе и смрт за наше спасење, да нас избави из смрти греховне. Затим, тридесет осам година по вазнесењу Господњем, дође грчки цар Тит и зададе рат неправедном роду јеврејском за праведну крв Христову, коју неправедно пролише праведном Исусу. До краја их погубише и град разорише и из основа попалише. Сва здања и палате срушише на земљу и не оставише ништа, осим једне куле Јеродијанове, удаљене од града мало на источну страну.

Потом, 65 година касније, у време цара Андријана, они који остадоше подигоше главу. И опет дође тај цар, и разоривши све, и кулу и град из основа поруши. И заповеди да се прекопа и посеје со. И тако остаде да нико не би познао да је био град Јерусалим, пошто камен на камену не остаде по речима Христовим: „Јер, ево, оставља се дом ваш пуст. Амин, амин говорим вам, неће остати овде ни камен на камену.“

После свега овога опет премилостиви Бог не остави да се до краја заборави свети град Јерусалим, него његовим провиђењем цар Андријан сазда око града куле, и унутра зграде и палате. Потом цар Константин и мати његова Јелена, као што напред писасмо, по целом граду сазда 360 цркава и палата красних. И тако се

Јерусалим опет одену сваком лепотом. Петсто година цареваху побожни хришћани. Али затим, због грехова наших, 635. године по Христовом рођењу, у време цара Фоке и Ираклија, безбожни турско-египатски Арапи попленише га. И остаде поробљен у рукама калифата 436 година. А после, Божијом милошћу, 1099. године после Христа дука лоренски Гофред из Италије, са великом војском и силом, као и ревношћу, и помоћу свих хришћана и краљевства покрену рат. Оде у Јерусалим и опколи га около мноштвом војске. И тада сам цар пође на град и уђе унутра и многе од неверних мачем посече. И све улице испунише се телесима нечастивих. И тада се свети град Јерусалим ослободи из ропства и незнабоштва. И тада хришћани на Дан Свете Тројице уз велики благослов и певање мољаху се. И за седам дана непрестано молитве умилне и поклоњења по светим местима са радошћу разастираху. Осмог дана сви листом и једнодушно сагласише се да јерусалимски дука буде Гофред. А он, смиран и побожан, устаде и не хтеде овенчати се царским венцем, нити круну златну положити на главу, говорећи:

„Не доликује да се ја као смртан човек овенчам и да носим многоцену круну и драго камење над целим градом у коме се Господ наш Исус Христос и цар царева, све твари створитељ, овенча и понесе на светој глави трнов венац.“

И тако хришћани владаше у Јерусалиму 88 година.

А после ђаво, због зависти, наведе султана египатског да дође са великом силом и страшном војском. А хришћани, видевши такву невољу, самовољно предадоше свети град Јерусалим. И тако остаде град под влашћу султана, калифата египатског, 330 година.

Потом дође султан Селим, турски самодржац, и узео Јерусалим 1500. године после Христа. А мамелуке, који беху унутра, све мачем посече. И тако Турци узеше свети град Јерусалим и држе га све до данас.

Али други неверници, који ратују против хришћанске вере, гори су од Турака. То су у данашње време у Јерусалиму Французи, Јермени, који се називају Бокчије, Копти Несторијеве јереси, ахбеши неофити. Али они не пакосте тако хришћанима као прелукави и прељуди папини хртови, који васељену смућују, тананом отровном аспидском преваром убијају хришћане и лове их танкоплетеном мрежом и златном удицом и маме их у своју погибелну јерес. Као што лисице птице лове, тако и они незлобиве људе, да ниједна јерес и безверје хришћанску веру тако не смућује и прогони као ове слуге блуднице вавилонске.

Сказање о светом граду Јерусалиму, како света благочастива царица Јелена устроји град украси га многим црквама, најпре унутар самог града. Најпре цар Константин подиже две најглавније цркве, једну на западу, у Риму, Светих апостола, а другу у Јерусалиму, Васкрсења Христовог, на месту где је Гроб Спаситељев

Овај свети град Јерусалим тврд је и велик, са стубовима и оружјем. И налази се на високом месту између три горе. На југу је Сионска гора. На западу је Миратај гора, на којој цар Давид угледа анђела како носи мач у рукама да поубија људе. На истоку је Мала гора, где је Јоасафатов поток, одакле се види Сионска гора. И са истока има једна мала река која тече са Горе и оптиче град Веон. Нешто више него што би се шест пута добицило стрелом Јерусалим захваташе у прво време, а данас је шест миља. Затим Јерусалим беше разаран шест пута. Седми пут биће разорен при Антихристовом доласку. У Великој цркви, где је Спаситељев Гроб, беху сва страдања Христова. На граду постоји шест врата. Четворо су велика на истоку. Кроз Гетсиманијска врата са истока излази се у Гетсиманију и од Гетсиманије на Маслинову гору, одакле се Господ наш Исус Христос узнесе на небеса. Кроз та врата иде се и у Витанију Лазареву. Са запада су Врата цара Давида и та врата су припојена граду цара Давида. Са југа су Врата светог Сиона. Са севера су Дамаскова врата. Пета врата су велика, са истока, кроз која Христос дође из Јордана. Та врата су златна и сада су зазидана и затворена, по пророчанству које каже: „Ова врата нека буду затворена и нико кроз њих да не прође.“ Када Турци узеше Јерусалим од хришћана, тада и зазидана беху, јер когод је кроз та врата прошао, после четрдесет дана умре. Зато их зазидаше. И тако до сада траје. И та врата су широка 31 стопу, како их ја грешни измерих. И ако се одатле пође на југ ка Сиону, тамо су Мала врата.

Сказање о граду цара Давида и о палатама његовим

На Давидова врата долазе хације из Јафе у Јерусалим. И када долазе хације, бројан свет из сваког народа и племена изиђе из Јерусалима на дочек. И хације иду из Давидовог града право на исток у Патријаршију, а Јермени надесно у манастир Светог Јакова Зеведејевог. Пође ли се 30 степеница унутар Давидовог града у одају која се зове Соба, стиже се до места у206 коме пророк Давид написа Псалтир са 150 псалама, и ту је белег. И тамо шаље патријарх свећу и јелеј где горе. Пошавши из велике собе налево у малу собу, тамо је један прозор са кога цар Давид виде Вирсавију, Уријеву жену, у врту. И опхрван похотом, упаде у прељубу. И осуди

Урију неправедно на смрт и узе му жену. И ту дође пророк Натан и разобличи Давида у прељуби и убиству. И тада Давид, павши пред ноге пророку Натану, исповеди грех свој са сузама и повика: „Сагреших Господу Богу мом!“ И поса главу своју пепелом и обуче се у вретиште. И наг лежаše на земљи и не даде очима својим спокоја. И прими опроштај. И друга многа чудеса тамо се збише као што и Свето писмо јавља. А Господ наш Исус Христос још ће тамо доћи на другом доласку да суди целим свету. И тамо у дому Давидовом биће страшан суд. А сада дом Давидов чувају Турци. И тамо борави паша са јаничарима. Тамо је тамно где пророк Давид написа Псалтир. И ако се из те одаје пође налево у мању собу, тамо је мноштво оружја, и оклопа железних, и кошуља од панцира и стрела – као што је било у оно време. Када се одозго из града пође у те собе, има 30 степеника. Ко хоће све да прегледа, онда треба да се споразуме и распита код Турака који су тамо на стражи и они ће показати све. Само треба да им се плати по једна пара. У време када ја бејах тамо, беше један Турчин Бошњак, из Босне. Испитавши нас одакле смо, погости нас кафом. У градским зидинама је велико камење, по седамнаест педи дужине и по шест педи ширине.

Повест о унутрашњости Јерусалима и о црквама

Соломонова црква, названа Светиња над светињама, налази се источно од Велике цркве Васкрсења, где је Божији Гроб. И од Божијег Гроба је толико удаљена колико би се два пута стрелом добацило. Унутар града је Соломонова црква, која се назива Јеро, али она није иста коју сâм Соломон сазда, него на оном месту подиже благочастива царица Јелена у свему подобну красотом Соломоновој првој цркви, коју он сам огради по Божијој заповести четврте године свога царства. Поче је подизати месеца априла 3103. године од створења света. На њој беше 30000 радника и мајстора каменорезаца и дрводеља, и помоћника њихових 30000, а аргата који ношаху креч 80000, кнезова изабраних, који беху над мајсторима, 3200. И тако се достиже висина од 120 лаката, дужина 60 лаката, ширина 20 лаката. И све се уради како изнутра тако и споља у камену стеновитом, и дрвету кедровом и златом чистим цела црква позлати. У тој цркви на четрдест дана по рођењу донеше Христа младенца и узе га први на руке праведни Симеон. У тој цркви дванаестогодишњи Христос усред философа поуке даваше и сви се задивише одакле њему толика мудрост, јер не учише књиге да би знао. И друга многа чудеса створи Господ у тој цркви. Ту, у Светињу над светињама, уведоше и трогодишњу Деву Богородицу. А Светиња над светињама је нарочито близу Соломонове цркве, која се зове Јеро. Светиња над светињама има једно велико кубе са истока, одакле анђео Господњи

доношаше храну пречистој Деви Марији. На то место не улази нико. У том храму расцепи се завеса на двоје. У том храму заклан би пророк Исаија. Ту беше и ковчег, и шатор састанка, и жезло Ароново, и мана, и заветне таблице, и крчаг за ношење мане и кадионица, чиме предсказиваху пресвету Богородицу. Ту се многа чудеса збише. Ту пророк Захарија виде арханђела Гаврила, који му прорече да ће му се родити син, велики Јован. Ту и пречисту Деву Богородицу предадоше свештенику. И тамо унутра нико не улази осим праведног архијереја, једампут годишње у време великог поста и молитве. И све красно о чему казују света писања тамо беше. А сада Турци не допуштају хришћанима да у ту цркву улазе, јер је у њој турска џамија. Ова црква је унутар Соломоновог града, а Соломонов град је унутар светог града Јерусалима. На Соломоновом граду је дванаест врата, а на сваком од њих налази се по један Турчин на стражи. И чим неко дође на врата, задивиће се тим здањима и лепоти. И тај караул не брани да се уђе унутра, али не даје да се изиђе док се не потурчи и са турским именом и хаљинама не изиђе. А разлог зашто нама хришћанима не допуштају да уђемо јесте стога што када су Турци узели Јерусалим од хришћана, одлучили су међусобно: „Која су главна света места они знају и нека их изаберу, а ми ћемо их од њих узети за цареву страну.“ И те ноћи јави се анђеол Господњи патријарху да узме себи Велику цркву Васкрсења, где је Гроб Господњи, а они нека узму Соломонову цркву Светињу над светињама. И тако остаде Велика црква Васкрсења Христовог и Божијег Гроба хришћанима према савету анђеоском. Зато Турци никоме не допуштају све до овог времена да уђе у Соломонов град.

Али један Грк потурчио се и често нам долажаше и казиваше шта је унутар Соломонове цркве: да је та црква под земљом у коју је могуће сместити много тисућа народа, и да су у њој две поморанце од бакра и да су на њима плодови њени. И тамо је један велики камен, не тако леп изгледом, који стоји чудно у ваздуху. Поведа се како је Соломон заповедио ђаволима да га донесу и држе га ту. И тако стоји и до данас. И пролазе испод њега буле. И страшно је горе погледати, али Турци су свели кубе испод њега како не би трудне буле од страха побациле дете. Тако нам исприча.

Сказање о цркви Светог апостола Јакова, сина Зеведејевог – манастиру јерменске јереси

Овај свети манастир раније беше хришћана иверског народа, то јест грузијског или ђурђијанског, који га због неподношљивих дугова напустише. А Јермени тада дадоше Турцима много новца и уз присилу царске заповести узеше га од нас. Ту Ирод мачем уби светог апостола Јакова. Тај манастир је изванредан, има 700 ћелија

и предиван врт. Манастир и његова околина устројени су дивно. И има се чему дивити – красоти његовој. А цела црква украшена је сребром и златом. Мала и велика кандила не могу се ни пребројати. И када уђеш у цркву, са леве стране је мала црква где Ирод посече главу светог Јакова, сина Зеведејевог. Тамо је и глава његова света сахрањена. И ту су врата и патос. Доле, где је глава његова сахрањена, све је сребром и златом украшено.

И када се пође мало напред са леве стране, налази се ризница. Тамо су црквени сасуди и украшена Јеванђеља, одежде, крстови, путири и други красни сасуди. Са десне стране великог олтара је железна ограда и унутра три модра или црна камена. Тако веле да када Адам би изгнан, на том камену плакаше због своје осуде. А после се, неизвесно како, нађе у Јордану. А на њему Јован крсти Спаситеља у Јордану. На њему пречистим својим ногама стајаше у води и, потревши рукописаније Адамово, скруши се тај камен на комаде. И говоре да су та два камена од делова оног камена. У том манастиру окупљају се Јермени на празник, 2000 мушкараца и жена.

И ту видех птицу ноја, која једе железно и олово. И висока је колико магаре. Ноге јој као у магарега, шија и глава као у лабуда, реп као у ждрала.

И ту близу је дом где се родише Јаков и Јован, Зеведејеви синови. А сада то држе Турци. Одатле на леву страну идући у јеврејску улицу једним тесним путем, наићи ће се на једна железна врата. Тамо дође анђеоло и изведе апостола Петра из тамнице и ослободи га од неправедног Ирода.

И одатле је црква коју држе Копти. И ту апостол крсти свету Богородицу. И ту близу је дом апостола Марка. Са десне стране је разорена црква где беше апостол Тома. Одатле је место где су посекули апостола Јакова, брата Божијег, првог епископа јерусалимског. И ту близу је палата архијереја Ане, где најпре доведоше Господа када га ухватише у врту. Врт је близу Гетсиманије. И ту су Христа заушили по образима незахвални Јудеји и слуге архијерејске. И ту се најпре одрече Петар, говорећи пред једном слушкињом: „Не видех овог човека.“

И ту близу је једна мала стара црква коју сада држе Јермени. Тамо има једна стара и дебела маслина. Ту војници везаше Христа док обавесте архијереје. И ту има један камен, узидан са истока у рог цркве у дворишту, и дивно га је видети. Говоре да када су била страдања Христова да је проговорио, а уста су му била као у човека. Када се одатле пође 80 стопа, дође се до друге цркве, која се назива Мосотир. Ту су биле палате Кајафине. Ту се договорише Јудеји око Христа да га убију. И ту дође Јуда. Обећаше да ће му дати 30 сребрњака. А један сребрњак је 400 аспри, што испада 12000 аспри, то јест 120 немачких форинти. И за толико Јуда продаде свога учитеља. И ту је преблаги Христос подносио ругања и мучења и пљувања. Ту се и Петар по други пут одрече учитеља свог.

Ту, са леве стране, једно место је сведено и тесно, где су били затворили Христа и чували га док не буде предат да га воде Пилату. И ту цркву сазда царица Јелена, а сада држе Јермени. И ту са десне стране стражаре је место где је био огањ где се Петар грејаше и по трећи пут се одрече Христа. И тада га Господ погледа на неприметан начин, и петао се огласи.

И ту близу је место где се окупљаху књижници и старци да већају за сваку ствар. И ту безакони Јудеји зваху ученике Христове и веома им забранише да говоре о Христовом васкрсењу. Ту и првомученика Стефана осудише неправедно на смрт. И ту стојећи виде отворена небеса и сина човечијег са десне стране војски. Када се одатле пође на исток 200 стопа, близу зида градског стоји пећина у коју уђе Петар по одрицању и плакаше горко. И ту је била црква, мало се познаје. И ту близу Пилатове палате има капија и над њом соба са великим прозором ка истоку. И тамо стајаше Пилат и немилостиво показиваше људима Христа, бијеног и рањеног, одевеног порфиром, хаљином обагреном и овенчаног трновим венцем, довикујући им: „Ево човека!“ И тамо на дувару биле су две камене плоче од мермера. На једној је написано латинским словима: „Ево човека!“, а на другој: „Узми, узми и распни га!“ И ту Пилат испита Христа да ли је цар. И [Христос] му показа да царство његово није земаљско и сујетно, него небеско и свагдашње. Ту Пилат досуди, овако говорећи: „Исуса Назарећанина, непокорног мужа, који хули на закон Мојсејев, распети на Крсту!“ Ту оптуживаху Христа архијереји, књижници и старци, заповедивши да се свеже и бије. Ту је била црква раније, а сада у њој борави паша јерусалимски. Мало напред су палате где суђаху Римљани. То место зове се Литостротон, јер раније патос беше сав мермером прекривен. Јеврејски се зове Гавата, јер то место беше високо, и ту је седео Пилат на престолу и трећег дана испита Христа о свему и спозна да је невин у свему. И ту Пилат уми руке своје, говорећи: „Невин сам за крв овог праведника.“ А безакони Јевреји, као бесни пси, сви у један глас повикаше: „Узми, узми, распни га, крв његова на нас и на децу нашу.“ Тада Пилат ову неправду потврди и даде да се распне Исус Назарећанин, који навраћа људе и псује цара и издаје се за лажног месију. По сведочењу архијереја и старешина заповеђено је да се он распне.

У тим палатама мене, хаџи Јована Дамјановића, рођеног у престоном граду Будиму, држаше паша у затвору два сата због харача. А имао сам пасош из Беча цара Карола и пасош будимског генерала Јунгтаона. А Арапи Турци, упркос томе, кажу: „Ми у овдашњим земљама налазимо се у нужди и оскудици, и ако би и сам наш цар дошао овде из Цариграда, ми бисмо га опљачкали.“ И дође од патријарха Хрисанта епитроп Мелентије и измоливши ме, ослободи ме. У тим палатама има осам веома великих бакарних казана још од царице Јелене. Величина отвора је осам

и по аршина, и у њему може седети пет људи. У њима се кувало убогима када је царица Јелена подизала Јерусалим. Од Пилатовог двора на осамдесет стопа је разорена црква звана Целив Богородичин, јер ту виде вољеног сина као злочинца који носи Крст. И ту пресвета Богородица паде на земљу, плачући од жалости. Ову цркву огради царица Јелена. И ту близу је место где многомилостиви Господ паде на земљу не могавши Крст носити, где нађоше Симона Киринајанина и дадоше њему да га носи. Пошавши напред тим путем, где Христос застаде и виде жене како плачу због његових страдања, рече им: „Кћери јерусалимске, не плачите за мном, него плачите за собом и децом вашом!“

Пошавши одатле четрдесет стопа на север, наћи ћеш дом богатог, споменутог у светом Јеванђељу који се обуче у порфиру и визон и весељаше се сваког дана празнично. И тамо пред двором његовим је место где Лазар убоги сеђаше. У белом мермеру издубљено је као за једну велику посуду где му даваху да једе, близу пута за Гетсиманију са леве стране. А мало са десне стране напред је место где Симон Киринајски прими Крст од Христа. И пошавши мало одатле на 75 стопа је дом фарисејев. Ту је место где Марија Магдалина миром помаза Христа. И ту [Христос] исцели ослабљеног.

Пошавши надесно шездесет стопа, налази се дом свете Веронике, која угледа Христа ознојеног и донесе убрусац и обриса пресвето лице његово. И остаде лик његов нерукотворен на убрусу. И од палате Пилатове идући налево на крај града, налазе се друге старе палате, Иродове и Пилатове, прекривене мермером шареним и са красним и железним вратима. А сада је ту школа у којој се уче турска деца. Ту је и затвор Христов.

Пошавши одатле право на исток, тамо близу Јелеонских врата, са леве стране је црква Светих праведника Јоакима и Ане и манастир који огради света Јелена. На том месту беху куће Јоакима и Ане када долажаху у Јерусалим за празник. Ту се роди пресвета Богородица и ту се преставише Јоаким и Ана. Црква је веома красна, дуга и широка 44 стопе. Ја грешни Јован мерих. Одоздо под црквом има пећина, са свећом се улази унутра. Ту се породила пресвета Богородица. И унутра је насликана пресвета дева Марија. У тој пећини служе хришћани, Латини, Јермени. Свако има своје посебно место у пећини. Пред том пећином има једна башта. У њој је различито дрвеће, нариви, лимунови, поморанце и друго. На том месту пошћаше света Ана када се одвоји од супруга свог Јоакима, који по одвајању оде у гору и тамо му се јави анђео Господњи, рекавши: „Услишана би молитва ваша пред Господом Богом.“

И ту са десне стране је јама из које излажаше смрад од отпада из целог града. Тамо вргоше Јеремију пророка. У тој јами сада нема отпада, него Арапи тамо сеју

свакојако поврће. Ту близу дома Јоакимовог је и купатило у коме је пресвета Богородица купала Христа. И у том купатилу познаје се стопа Христова. Има да се прође седам врата да би се дошло до тог купатила и стопе Христове.

Ту су Јелеонска врата. Кроз та врата иде се у Гетсиманију и на Маслинову гору, са које се Господ узнесе. Кроз њих се иде и на Јордан, и на Витанију Лазареву, и на Силоам и у друга места. Над Јелеонским вратима су као обележја са сваке стране лавље главе. Са леве стране је анђеоска стопа леве ноге. Казују да када су Халдејци били под Јерусалимом седам година, и не узмогли освојити га, хтели су вратити се празних руку. И тада им се јави анђео Господњи и отвори градска врата, и уђоше Халдејци. И отуд је та стопа анђеоска.

Многа су места у Јерусалиму, али само мали део описасмо.